

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

İKİNCİ BÖLÜM
KARAR

MUSTAFA KAYGAS BAŞVURUSU (2)

Başvuru Numarası : 2021/5116
Karar Tarihi : 10/12/2025

Başkan : Basri BAĞCI
Üyeler : Engin YILDIRIM
Rıdvan GÜLEÇ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Metin KIRATLI

Raportör : Eren Can BENAKAY
Başvurucu : Mustafa KAYGAS

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, infaz hâkimliğine yapılan şikâyetin esasa girilmeden reddedilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkı ve haberleşme hürriyeti ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucuya silahlı terör örgütüne üye olma suçundan Antalya 9. Ağır Ceza Mahkemesinin 3/4/2019 tarihli kararıyla 9 yıl hapis cezası verilmiş ve başvuru 20/8/2019 tarihinden itibaren Antalya L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna (İnfaz Kurumu) yerleştirilmiştir. Başvurucu 14/9/2020 tarihinde Antalya 1. İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) başvurarak iletişim hakkı kapsamındaki kapalı görüşlerinin kaydedilmesinin sonlandırılmasını talep etmiştir.

3. İnfaz Hâkimliğince 18/9/2020 tarihinde şikâyetin kabulüne karar verilmiş, kararda Anayasa Mahkemesinin *Eşref Köse* ([1. B.], B. No: 2017/38098, 3/6/2020) kararında haberleşme hürriyeti ile özel hayata ve aile hayatına saygı hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının olmadığı gerekçesiyle anılan hakların ihlal edildiğine karar verdiği belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesi kararlarının hukuk sistemi yönünden bağlayıcılığını kabul zorunluluğu bulunduğu, bu nedenle de şikâyet konusu işlemler için yeni bir irdeleme yapılmaksızın, Anayasa Mahkemesinin çizdiği çerçeve doğrultusunda karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Buradan hareketle kapalı görüşlerinin kayıt altına alınması işlemine karşı başvurunun şikâyetinin kabulüne ve İnfaz Kurumunca söz konusu Anayasa Mahkemesi kararına göre işlem tesis edilmesine karar verilmesi gerektiğine dair hüküm kurulmuştur. Karara karşı itiraz yoluna başvurulmadığından karar 10/10/2020 tarihinde kesinleşmiştir.

4. Başvurucu 5/10/2020 tarihinde İnfaz Kurumuna başvurarak kapalı görüşlerde gerçekleştirilen ses kayıtlarının silinmesini ve silme işleminin akıbetinin tarafına bildirilmesini talep etmiştir.

5. Başvurucu 13/10/2020 tarihinde İnfaz Hâkimliğine başvurarak 20/8/2019 tarihinden itibaren yapılan görüşlerdeki ses kayıtlarının silinmesine karar verilmesini talep etmiş, daha sonra 21/10/2020 tarihinde İnfaz Hâkimliğine bir kez daha başvurarak İnfaz Kurumunun ses kayıtlarını silmemesi şikâyet etmiştir. İnfaz Kurumunun özel hayatın gizliliğini ve haberleşme hürriyetini daha fazla ihlal etmesine müsaade edilmemesi yönünde karar verilmesini talep etmiştir.

6. İnfaz Hâkimliği 20/10/2020 tarihinde İnfaz Kurumundan başvurusunun kapalı görüşlerde ziyaretçileri ile yaptığı görüşlerin kayıtlarının silinip silinmediğini sormuştur. İnfaz Kurumu tarafından verilen 23/10/2020 tarihli cevapta kayıt ve dinleme yapılmamakla birlikte söz konusu teknik hususun değerlendirilmesi ve düzenlenmesi ile ilgili olarak Adalet Bakanlığı (Bakanlık) Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne görüş sorulduğu ve bu görüşe dair cevabın beklendiği belirtilmiştir.

7. İnfaz Hâkimliğince 28/10/2020 tarihinde başvurusunun talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına ve başvurusunun talebine ilişkin dilekçesinin İnfaz Kurumuna gönderilmesine karar verilmiştir. Kararda 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu'nun 4. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca infaz hâkimlerinin görevlerinin hükümlülerin cezalarının infazı, müşahadeye tabi tutulmaları, açık ceza infaz kurumlarına ayrılımları, izin, sevk, nakil ve tahliyeleri, tutukluların sevk ve tahliyeleri gibi işlem veya faaliyetlere ilişkin şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak olduğu belirtilmiştir. Başvurusunun ziyaretçileriyle yaptığı kapalı görüşlerde alınan ses kayıtlarının silinmesini İnfaz Kurumundan talep etmesi gerektiği ifade edilmiştir. Söz konusu talebin reddedilmesi hâlinde ise infaz hâkimliğince incelenebileceği vurgulanmıştır.

8. Başvurucu karara 5/11/2020 tarihinde itiraz etmiştir. Antalya 1. Ağır Ceza Mahkemesince (Ağır Ceza Mahkemesi) 23/12/2020 tarihinde itiraz reddedilmiş, İnfaz Hâkimliğinin verdiği kararın hukuka ve kanuna uygun olduğunun anlaşıldığı belirtilmiştir.

9. Başvurucu, nihai kararı 4/1/2021 tarihinde öğrendikten sonra 13/1/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. İnfaz Kurumu 18/1/2021 tarihli yazı ile İnfaz Hâkimliğine kapalı görüşlerin kayıt altına alınmadığını ve dinleme işlemi yapılmadığını bildirmiştir. Bu nedenle başvurusunun talebi ile ilgili olarak yapılacak bir işlem olmadığını ifade etmiştir.

11. Başvurucu, bireysel başvuru tarihinden sonraki süreçte denetimli serbestliğe ayrılmıştır.

12. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

13. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurusunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

14. Başvurucu; kapalı görüşlerin kayda alınmasının hukuka aykırı olduğunun yargı kararlarıyla saptandığını, buna rağmen söz konusu kayıtların silinmesi hususunda yaptığı

şikâyet başvurusunun esası hakkında ilgili idari ve yargısal mercilerce karar verilmediğini ve şikâyetinin sonuçsuz bırakıldığını, bu durumun temel haklarını güvencesiz kıldığını belirterek özel hayata saygı hakkı ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Bakanlık görüşünde, yukarıda belirtilen başvuruya ilişkin süreç özetlendikten sonra başvuruda Anayasa Mahkemesi tarafından inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihatlarının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

16. Başvurucunun temel iddiası, yaptığı şikâyet başvurusu hakkında ciddi ve sonuç alıcı şekilde bir çözüm imkânı sunulmadığına ilişkindir. Bu kapsamda başvurucunun iddiaları özel hayata saygı hakkı ve haberleşme hürriyeti ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkı kapsamında değerlendirilmelidir (*Meral Danış Beştaş (3)* [2. B.], B. No: 2017/34087, 13/10/2020, § 33).

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkı ve haberleşme hürriyeti ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. Etkili başvuru hakkı; anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlama) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlanması olarak tanımlanabilir (*Y.T. [GK]*, B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 47; *Meral Danış Beştaş (3)*, § 37).

19. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarındaki birtakım uygulamaların temel hak ve hürriyetlere müdahale teşkil ettiği ve kaldırılması gerektiği konusunda ileri sürülecek iddiaların esasının incelenmesine imkân sağlayan ve gerektiğinde uygun bir telafi yöntemi sunan etkili hukuk yollarının olması ilgililere etkili başvuru hakkının sağlanması bakımından bir gerekliliktir. Dolayısıyla infaz hâkimliklerine şikâyet yoluyla başvurma imkânının mevzuatta yer alması tek başına yeterli olmayıp bu yol aynı zamanda pratikte de başarı şansı sunmalıdır. Anılan yola başvurulabilmesi için öngörülen koşullar somut olaylara tatbik edilirken dayanak işlem, eylem ya da ihmallerden kaynaklanan savunulabilir nitelikteki iddialar bu doğrultuda geniş şekilde değerlendirilmeli, koşulların oluşmadığı sonucuna ulaşılması durumunda ise bu durum yargı makamları tarafından ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklanmalıdır. Ayrıca mevzuatın yargı merciine başvurma imkânını ortadan kaldıracak şekilde dar yorumlanmaması, yargı makamlarınca temel hak ve özgürlükleri önceleyen bir yaklaşım içinde olunması etkili başvuru hakkının gereklerinin sağlanması açısından önem arz etmektedir (ilkelerin detayı için bkz. *Meral Danış Beştaş (3)*, §§ 35-42).

20. İnfaz hâkimliklerinin kuruluş, görev, çalışma esas ve usullerini düzenleyen 4675 sayılı Kanun'un 5. maddesinde ceza infaz kurumlarında hükümlü ve tutuklular hakkında yapılan işlemler veya bunlarla ilgili faaliyetlerin kanun veya diğer mevzuat hükümlerine aykırı olduğu gerekçesiyle şikâyet yoluyla infaz hâkimliğine başvurulabileceği hüküm altına alınmıştır. Aynı Kanun'un 4. maddesinde ise hükümlü ve tutukluların ceza infaz kurumları ve tutukevlerine kabul edilmeleri, yerleştirilmeleri, buralarda barındırılmaları gibi işlem veya

faaliyetlere ilişkin şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak infaz hâkimliklerinin görevleri arasında sayılmıştır (*Meral Daniş Beştaş* (3), § 44).

21. Anayasa Mahkemesi, ceza infaz kurumu uygulamasına yönelik bir şikâyetin konu edildiği benzer bir başvuruda şikâyeti hukuka aykırı şekilde incelemeyen ve uygun bir telafi şansı sunmayan yaklaşımın temel hak ve hürriyetlerin ihlal edildiğine yönelik iddianın etkili bir şekilde incelenmesine imkân sağlamayacağını belirtmiş ve ihlal sonucuna ulaşmıştır (*Meral Daniş Beştaş* (3), §§ 47-50; *İlker Girgin* [2. B.], B. No: 2019/39782, 14/12/2023, §§ 11-13).

22. Başvurucu, kapalı görüşlerde ziyaretçileri ile yaptığı görüşlerin kayıtlarının silinmesi talebiyle İnfaz Kurumuna ve İnfaz Hâkimliğine birden çok başvurmuştur. İnfaz Hâkimliği anılan talebin İnfaz Kurumuna yapıp gelen cevaba göre kendisine başvurulması gerektiğini belirterek talep hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir. Başvurucunun karara yaptığı itiraz Ağır Ceza Mahkemesi tarafından reddedilerek karar kesinleşmiştir.

23. Başvurucunun şikâyet ettiği uygulamanın hangi nedenlerle infaz hâkimliklerinin görev alanında değerlendirilmesi gerektiğine dair somut ve ikna edici gerekçeler ileri sürdüğü görülmüştür. Başvurucunun İnfaz Kurumundan kayıtların silinmesini birçok kez talep etmesine karşın talepleri sonuçsuz bırakıldığı gibi kayıtların neden silinmediği konusunda da herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Öte yandan yargılama mercileri tarafından da bu husus dikkate alınmadığı gibi kayıtların silinmesi yönünden bir işlem yapıp yapılmadığı ya da yapılması yönünde hangi işlemlerin tesis edildiği konusunda bir inceleme ve araştırma yapılmadığı, kayıtlar silinmemişse silinme işleminin gerçekleştirilmesi konusunda bir değerlendirmede bulunulmadığı anlaşılmıştır. Yine savunulabilir nitelikteki iddialara dayanan şikâyet konusunun 4675 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasında yer alan ve infaz hâkimliklerine mahpusların hak ve hürriyetlerinin korunması adına geniş bir görev alanı tanıyan düzenlemenin kapsamına hangi nedenlerle girmediği hususunda yargılama mercilerince ikna edici açıklamalarda bulunulmadığı değerlendirilmiştir.

24. Başvuruya konu edilen şikâyet hususunda İnfaz Kurumunca karar verilmediği gerekçesiyle karar verilmesine yer olmadığına ilişkin verilen kararın bu yönüyle ilgili ve yeterli gerekçeler içermediği, başvurunun iddialarının incelenmesine ve uygun bir telafi şansı sunmaya elverişli olmadığı anlaşılmıştır. Yargılama mercilerinin bu yaklaşımı, temel hak ve hürriyetlerin ihlal edildiğine yönelik şikâyetin etkili şekilde incelenmesine imkân vermemiştir. Neticede başvurucuya özel hayata saygı hakkı ve haberleşme hürriyeti kapsamında olduğunu ileri sürdüğü müdahalenin ortadan kaldırılması talebiyle başvurabileceği ve asgari güvenceleri içeren, pratikte de işleyen etkili bir hukuk yolunun sunulmadığı sonucuna varılmıştır.

25. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. ve 22. maddelerinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ve haberleşme hürriyeti ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde teminat altına alınan etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

26. Başvurucunun adil yargılanma hakkının, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ve düşünceyi yayma hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürdüğü görülmüş ise de özel hayata saygı hakkı ve haberleşme hürriyeti ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

27. Başvurucu; ihlalin tespiti ve 1.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

28. Başvurucunun denetimli serbestliğe ayrıldığı, dolayısıyla iddialarıyla ilgili olarak yargı mercileri tarafından bir karar verilebilmesinin artık mümkün olmadığı dikkate alındığında ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

29. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 20.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Özel hayata saygı hakkı ve haberleşme hürriyeti ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 20. ve 22. maddelerinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ve haberleşme hürriyeti ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde teminat altına alınan etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Başvurucuya net 20.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Antalya 1. İnfaz Hâkimliğine (E.2020/3052, K.2020/2992), Antalya 1. Ağır Ceza Mahkemesine (2020/1771 D.İş) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.